

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija

Sted:
Tromsø

Dato:
02.11.2021

Vår ref.(bes oppgitt ved svar):

2019/3135

Deres ref.:

Geir Israelsen

Hammerfest kommune
v/Geir Israelsen
Postboks 1224 /K

9616 Hammerfest

Saksbehandler:

Bjørn Arne Karlsen
77 64 22 15

Rapport fra digitalt tilsyn med Hammerfest kommune/Hammerfest renseanlegg. Kontrollnummer: 2021.202.I.SFTF

Kontaktpersoner ved tilsynet:

Fra virksomheten:

Geir Israelsen, fagansvarlig drift TDE

Andre deltagere fra virksomheten:

Leif Vidar Olsen, rådmann

Gunnar Lillebo, enhetsleder TDE

Leif Inge Nilsen, virksomhetsleder VA

Geir Israelsen, fagansvarlig drift (stab)

Frank Muller, driftsansvarlig RA

Fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark/

Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji:

Bjørn Arne Karlsen

Andre deltagere fra Statsforvalteren i Troms

og Finnmark/ Romssa ja Finnmarkku

stáhtahálddašeaddji:

Per Kristian Krogstad

Gitt tilsynets hovedfokus på overordnet planlegging på avløpsfeltet finner Statsforvalteren det uheldig at Hammerfest kommune ikke inkluderte sentrale instanser som Prosjektavdelingen og Miljø-teamet, under Plan og næring i sentraladministrasjonen, i tilsynet. Under tilsynet ble det stadig vist til disse instansene, som bedre kunne ha belyst forhold og sammenhenger deltakerne på tilsynet ikke kunne svare på.

Resultater fra tilsynet

Denne rapporten omhandler resultatet fra tilsyn med Hammerfest kommune/Hammerfest renseanlegg den 08.09.2021. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark/ Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji avdekket 3 avvik og ga 2 anmerkninger under inspeksjonen.

Avvik:

- Kommunens internkontrollsystem er ikke tilfredsstillende for å ivareta en helhetlig og systematisk planlegging på avløpsområdet, for tema ytre miljø

- Hammerfest kommune kunne ikke legge frem et tilfredsstillende avviksbehandlingssystem på avløpsområdet, for tema ytre miljø
- Hammerfest kommune kunne ikke dokumentere oppfølging av *Resipientundersøkelse ved Rossmolla, Hammerfest kommune 2014*

Anmerkninger:

- Vann og avløp kan ha utilstrekkelig eierskap til Hovedplan VA 2021-2029
- Fremlagt prøvetakingsplan for avløpsvann dekker ikke hele året

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 5 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet fra side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

02.11.2021	Per Kristian Krogstad	Bjørn Arne Karlsen
dato	leder forurensningsseksjonen	seniorrådgiver

Statsforvalteren i Troms og Finnmark/ Romssa ja Finnmárkkku stáhtahálddašeaddji

Kopi av rapporten sendes til:

- Hammerfest kommune v/rådmann

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: Hammerfest kommune, Forebyggende	
Organisasjonsnr.: 878608682	Eies av: 974793040
Bransjenr. (NACE-kode): 36.000 - Uttak fra kilde, rensing og distribusjon av vann	

Kontrollert enhet

Navn: Hammerfest renseanlegg (Rossmolla)	Anleggsnr.: 5406.0123.01
Kommune: Hammerfest	Fylke: Troms og Finnmark
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 17.10.2014	Sist endret:

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen inngår i Statsforvalterens aksjon for avløp 2021.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Internkontroll
- Utslipp til luft
- Prosess og renseutstyr
- Utslipp til vann

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Hammerfest kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Statsforvalteren skal kunne avslutte saken, må Hammerfest kommune

innen 20. desember 2021 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet, eller planlagt rettet.

Vi ber også om tilbakemelding på anmerkningene.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (sftfpost@statsforvalteren.no) til Statsforvalteren i Troms og Finnmark/ Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji v/Bjørn Arne Karlsen.

4. Varsel om tvangsmulkt for retting av avvik

Statsforvalteren varsler herved at vi vil fatte vedtak om tvangsmulkt (jf. *forurensningsloven § 73*) dersom vi ikke har mottatt en skriftlig bekreftelse på at avvikene er rettet, eller planlagt rettet, innen 20. desember 2021. Tvangsmulkten vil påløpe dersom vi ikke har mottatt en bekreftelse på at avvik er rettet innen 3 uker etter at vedtaket om tvangsmulkt ble fattet.

En eventuell tvangsmulkt vil være et engangsbeløp på kr 30 000,-.

Dere har anledning til å kommentere dette varselet. Eventuelle kommentarer må sendes til Statsforvalteren i Troms og Finnmark/ Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji innen to uker etter at denne rapporten er mottatt.

5. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 1. juli 2021. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Statsforvalteren i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Hammerfest kommune bli ilagt et gebyr på kr 27 100,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften §§ 39-7. Dette tilsvarer gebyrsats 2 for tilsyn av inntil en dags varighet. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. §§ 28 og 29 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Statsforvalteren i Troms og Finnmark/ Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji. Statsforvalteren vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

6. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Statsforvalteren i Troms og Finnmark/ Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji (jf. offentleglova).

7. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Kommunens internkontrollsystem er ikke tilfredsstillende for å ivareta en helhetlig og systematisk planlegging på avløpsområdet for tema ytre miljø

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, *Krav til dokumentasjon*, punkt 6, 7 og 8
Utslippstillatelsen av 17.10.2014, pkt. 5, 10 og 11

Kommentarer:

Avviket underbygges av følgende funn ved tilsynet:

- Det kunne ikke legges frem skriftlige mål for avløpsplanleggingen i kommunen
- Sentrale deltakere på tilsynet hadde svært varierende kjennskap til myndighetskrav på avløpsområdet
- Ansvarsforhold og oppgavefordeling på avløpsområdet synes uklart og fragmentert
 - De vi snakket med hadde dårlig oversikt over utbyggings-/saneringsbehov på avløpsområdet. Det ble ofte vist til prosjektavdelingen og miljø-teamet på Plan og næring
 - Delegering av myndighet på avløpsområdet mellom nevnte ulike aktører synes uklar innad i organisasjonen, og kunne ikke redegjøres tydelig for på tilsynet
 - Påslippsavtaler, for eksempel, utarbeides av Plan og næring, og deltakerne på tilsynet kunne ikke redegjøre for slike avtaler
- Det kunne ikke legges frem en dekkende miljørisikovurdering for Hammerfest avløpsreanseanlegg med tilhørende ledningsnett, pumpestasjoner mv. Spørsmål rundt miljørisikovurderinger ble henvist til miljø-teamet (Plan og næring), som har utarbeidet *ROS-analyse kloakkreanseanlegg av 25.08.2021*
- Kommunen har ikke oversikt over mengden avløpsvann som slippes ut via overløp
- Det kunne ikke dokumenteres at inn- og utløpsprøver av avløpsvannet er representative. Prøvetakingen er heller ikke akkreditert.

Avvik 2

Hammerfest kommune kunne ikke legge frem et tilfredsstillende avviksbehandlingssystem på avløpsområdet, for tema ytre miljø

Avvik fra:

Internforskriften § 5, *Krav til dokumentasjon*, punkt 7

Kommentarer:

Statsforvalteren har ikke fått verifisert at avviksbehandlingssystemet QM+ er i aktivt bruk på avløpsområdet.

Nettproblemer på tilsynstidspunktet gjorde at det ikke var mulig å vise hvordan avviksbehandlingssystemet QM+ fungerte. Systemet ble innført etter sammenslåingen av Hammerfest og Kvalsund kommune 01.01. 2020.

Det ble opplyst at det ikke har vært mange avvik på tema ytre miljø siden den tid, anslagsvis 2-3 stk. Det ble blant annet fortalt at mye grus/strøsand inn på renseanlegget medførte stor slitasje på deler av anlegget, og stans i anlegget var nødvendig for å bytte ut slitte komponenter. I stansperioder går avløpsvannet urensert til resipient. Sistnevnte er et eksempel på avvik på tema ytre miljø som Statsforvalteren forventer at blir registrert i QM+.

I forkant av tilsynet ba Statsforvalteren om å få oversendt utfylte avviksrapporter angående ytre miljø for 2020 og 2021, uten å motta slike.

Avvik, som krever større investeringer for å kunne lukkes, løftes ut av Teknisk drift og eiendom (TDE), til prosjektavdelingen (Plan og næring). Det kan dermed virke som om «eieren» av avviket, Vann og avløp (virksomhet innen TDE), mister styringen på lukking av større avvik, og ansvaret fragmenteres.

Avvik 3

Hammerfest kommune kunne ikke dokumentere oppfølging av *Resipientundersøkelse ved Rossmolla, Hammerfest kommune 2014*

Avvik fra:

Utslippstillatelsens punkt 7 *Overvåking*

Kommentarer:

Ingen av de vi snakket med ved tilsynet visste om det nå var igangsatt ny resipientundersøkelse, fire år etter at renseanlegget ble tatt i bruk i 2016.

I utslippstillatelsen av 17.10.2014 står det i punkt 7 *Overvåking*:

«1. De samme krav som forurensningsforskriften § 14-9 gjelder. Kommunen skal sørge for regelmessig overvåking for å dokumentere virkningen av utslippet i resipienten. En stasjon for prøvetaking skal ligge innenfor nærsonen til utslippspunktet, og ett eller to prøvepunkter skal ligge på samme sted som prøvepunktene i Akvaplan-niva rapporten APN-6942-1 i tillegg til en referansestasjon i vannforekomsten Sørøysundet.

2. Overvåkingen skal utføres i tråd med vannforskriftens veileder 02:2013 *Klassifisering av vannmiljø*. Kvalitetsselementene for kystvann (kap. 8 i veil. 02:2013) skal legges til grunn for hva som skal overvåkes med hensyn på økologisk klassifisering og kjemisk tilstand. Bunnfauna (kap. 8.6), fysisk/kjemisk kvalitetselementer (kap. 8.7) med støtteparametere i sedimenter og kjemisk tilstand og prioriterte stoffer (kap. 10) skal minimum inngå i overvåkingsprogrammet.

3. Overvåkingsprogrammet skal forelegges Fylkesmannen innen 1. mars 2015. Kommunen plikter hvert fjerde år å rapportere overvåkingsdata til Fylkesmannen, første gang innen 4 år fra renseanlegget ble tatt i bruk.»

Statsforvalteren kan ikke finne å ha mottatt et overvåkingsprogram, jf. punkt 3. ovenfor.

8. Anmerkninger

Anmerkning 1

Vann og avløp kan ha utilstrekkelig eierskap til Hovedplan VA 2021-2029

Kommentarer:

Kommunens ansvar og myndighet fremstår for Statsforvalteren som uklart og fragmentert.

Statsforvalteren har gjennom tilsynet fått forståelsen av at ansvaret for å utarbeide Hovedplan VA 2021-2029 ligger hos prosjektavdelingen (Plan og næring), i samarbeid med Norconsult. Virksomhetsleder VA har bidratt inn i arbeidet med å spille inn utfordringer på VA-området. Fagansvarlig drift (administrativ) har også bidratt i arbeidet, fikk vi høre.

Statsforvalteren ser utfordringer ved at et så sentralt styringsdokument utformes av en annen enhet/stab enn den som huser virksomheten som skal implementere planen i daglig virke. Avhengig av graden av deltakelse og medbestemmelse i prosessen fra Teknisk drift og eiendom og virksomhet VA sin side, kan eierskapsfølelsen til planen, og dermed også lojaliteten til planen, bli svekket.

Anmerkning 2

Fremlagt prøvetakingsplan for avløpsvann dekker ikke hele året

Hammerfest kommune har lagt frem en usignert treårig avtale med Eurofins om analyse av inn- og utløpsprøver fra renseanlegget. Fremlagte prøvetakingsplaner for 2020 og 2021 for Hammerfest renseanlegg viser bare at det skal tas ut vannprøver fra uke 26 og ut året (13 prøverunder). Utslippstillatelsens pkt. 5 pålegger 24 prøver i året. Av egenkontrollrapport for 2020 ser vi at det er tatt ut 22 prøver som er analysert for BOF5 og SS og 13 for tot-P.

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Statsforvalteren

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold:

- Risiko- og sårbarhetsanalyse for kloakkrenseanlegg, datert 25.08.2021

- Tiltaksplanen i Hovedplan VA 2021-2029, som er under utarbeidelse

10. Informasjon til virksomheten

Regelverk som det ble informert om:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)